

РОЗДІЛ 7 ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

УДК 821.0

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.32.2.22>

ПОНЯТТЯ «КОНЦЕПТ» І «КОНЦЕПТОСФЕРА» У ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОМУ ВИМІРІ

THE NOTIONS OF “CONCEPT” AND “CONCEPTOSPHERE” IN THE LITERARY DIMENSION

Білобровська К.О.,

*orcid.org/0000-0001-6006-9681**аспірантка кафедри української та зарубіжної літератури
Криворізького державного педагогічного університету*

Статтю присвячено з'ясуванню специфіки концепту й концептосфери як категорій літературознавчої царини. Мета розвідки – висвітлити особливості понять «концепт» й «концептосфера» як одиниць дослідження художніх творів. Основним методом дослідження концептів у творах літератури є концептуальний аналіз, що полягає у моделюванні (номінація конотацій концепту) та їх репрезентації. За допомогою цього методу здійснюється цілісна репрезентація концептів й концептосфери творчості письменника. Складовими частинами концепту окреслено конотації (смилові маркери), що варіюються відповідно до поглядів реципієнтів.

У публікації з'ясовано, що шляхом концептуалізації дійсності відбувається осмислення реальності й формування концептуальних структур (концептів), що є базовими одиницями когнітивного підходу у літературознавстві. Художні концепти мають необмежену кількість варіацій через те, що функціонують у межах художньої асоціативності. У зв'язку з тим, що ця художня асоціативність варіюється у залежності від індивідуальних особливостей людини, то відповідно один і той самий художній концепт може бути по-різному розтлумачений реципієнтами. Доведено, що концепт є унікальним і невід'ємним феноменом когнітивної діяльності людини, одиницею картини світу.

Концепт як категорія літературознавчої царини є ціннісно-сисловою структурною одиницею свідомості письменника (митця), що представлена у тексті художнього твору, є продуктом, що репрезентує психоментальну й лінгвокогнітивну картину світу автора й розкриває його суб'єктивне осмислення навколишньої дійсності, а також відображає духовну культуру людини, висвітлює домінуючі орієнтири життя та творчості. Визначено, що концептосфера твору – це сукупність концептів, які функціонують у межах одного твору. Під концептосферою творчості письменника розуміють сукупність концептів, що якнайточніше репрезентують творчий потенціал автора, тобто аналіз концептів дозволяє реципієнтам пізнати стиль, манеру, світогляд письменника (митця).

Ключові слова: концепт, концептосфера твору, концептосфера творчості письменника, концептуальний аналіз, картина світу, концептуалізм, конотація, смисловий маркер, літературознавство, художній твір.

The article deals with clarification the specifics of the concept and the conceptsphere as categories of the field of literary studies. The goal of the research paper is to highlight the peculiarities of the notions “concept” and “conceptsphere” as units of research of artistic works. The main method of researching concepts in literary works is conceptual analysis, which consists in modeling (nomination of connotations of the concept) and their representation. The holistic representation of the concepts and the conceptsphere of the writer's creation is carried out with the help of this method. Connotations (semantic markers) are defined as constituent parts of the concept, which vary according to the views of the recipients.

The publication found that through the conceptualization of reality there is an understanding of reality and the formation of conceptual structures (concepts), which are the basic units of the cognitive approach in literary studies. The artistic concepts have an unlimited number of variations due to the fact that they function within the limits of artistic associativity. Due to the fact that this artistic associativity varies depending on the individual characteristics of a person, the same artistic concept may be perceived differently by the recipients. It is proven that the concept is a unique and an integral phenomenon of human cognitive activity, a unit of the picture of the world.

The concept as a category of the field of literary studies is a value-semantic structural unit of the writer's (artist's) consciousness, presented in the text of an artistic work, is a product that represents the author's psycho-mental and linguistic-cognitive picture of the world and reveals writer's subjective understanding of the surrounding reality, as well as reflects spiritual culture of a person, highlights the dominant orientations of life and creation. It was found that the conceptsphere of an artistic work is a set of concepts that function within the limits of one work. The conceptsphere of the writer's creation is a set of concepts that most accurately represent the creative potential of the author, that is, the analysis of concepts allows recipients to research the style, manner, worldview of the writer (artist).

Key words: concept, conceptsphere of the artistic work, conceptsphere of the writer's creation, conceptual analysis, picture of the world, conceptualism, connotation, semantic marker, literary studies, artistic work.

Постановка проблеми. З кінця ХХ на початку ХХІ століття поняття «концепт» стало одним із ключових інструментів у науковій думці. Його функціонування не обмежилось лише лінгвістикою та філософією, де виникло вперше, а розширилося на інші галузі, як-от: літературознавство, психологія, мистецтвознавство, культурологія та ін., що значно ускладнило уніфікацію дефініції, адаптованої одразу для низки наук. У кожній науковій сфері концепт має власне трактування, характерні риси, специфіку використання. У літературознавчій царині концепт – це індивідуально-авторська інтерпретація навколишньої дійсності, репрезентація духовної культури людини, особистісні висновки, що їх доходить людина у процесі пізнавальної діяльності. Він уживається при творенні й дослідженні художніх творів, стає його інтелектуальним стрижнем, що утворює цілісну структуру, тому дозволяє з'ясувати специфіку експлікації художнього мислення митця, декодувати унікальність його стилю та ін. За допомогою концептів передається національна самобутність й колорит, характер й світогляд певного народу, а також індивідуальні уявлення автора, що виникають на основі творчого переосмислення й художньої асоціативності. Науковці, досліджуючи художні тексти з позиції концептуального аналізу, простежують єдність концептів як у межах одного твору, так і загалом у творчому доробку письменника. Саме цим пояснюється доцільність й актуальність дослідження концептосфери як сукупності взаємопов'язаних концептів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У гуманітаристиці, зокрема літературознавстві й лінгвістиці вивченню концепту присвячені роботи українських дослідників (З. Бойко, Т. Вільчинська, Т. Врублевська, К. Голобородько, А. Загнітко, О. Зайченко, В. Іващенко, П. Мацьків, О. Місінкевич, А. Огар, С. Петров, Н. Плотнікова, М. Полюжин, В. Попов, І. Постолова, А. Приходько, О. Приходьченко, В. Пустохіна, Е. Розвод, О. Селіванова, В. Сергієнко, Н. Таценко, Л. Федорюк, І. Фісак, О. Ясіновська та ін.). Вони акцентували увагу на розробці теми концептів, зокрема їх історичного розвитку, вербалізації, класифікації, структурі, основних характеристиках, а також на понятті «концептосфера».

До проблеми дослідження своєрідності концептів у літературознавчій царині (художніх концептів) зверталось чимало науковців із теорії літератури, компаративістики, історії української літератури. Зокрема, К. Годік дослідила розвиток концепту у літературознавстві, визначила етапи його формування; К. Головачева проаналізувала

художній концепт як різновид концепту, як лінгвокогнітивне утворення свідомості письменника, індивідуально-авторське осмислення сутності предметів і явищ; Л. Губа запропонувала варіант дефініції «художній концепт», окреслила типи та особливості функціонування художнього концепту в літературному тексті; О. Дойчик досліджувала вербалізацію художніх концептів в ідіостилі письменників, Г. Левченко проаналізувала концепт як поняття у сучасному літературознавстві, запропонувала модель аналізу художнього концепту; В. Ніконова розглядала художні концепти як одиниці індивідуально-авторського світобачення, запропонувала критерії розмежування мовних, художніх й концептів культури; О. Сердюк проаналізувала й описала особливості використання концептів у художніх творах; І. Сидоренко окреслила особливості, природу та засоби вираження художніх концептів, проаналізувала їх структуру, наукові методи опису та моделювання, визначила найбільш релевантні методи дослідження концептів художніх текстів з метою подальшого вивчення індивідуально-авторського стилю письменника; Л. Суворова репрезентувала поняття «концепт» з точки зору лінгвістичного та когнітологічного тлумачення, розглянувши реалізацію концептів у текстах художніх творів; В. Супрун, В. Хома, Т. Шестопалова розкрили особливості застосування поняття «концепт», «художній концепт» у літературознавчому дискурсі та ін.

Окремі наукові публікації, в яких опосередковано висвітлюються теоретичні спроби інтерпретації концепту як одиниці дослідження художніх творів та їх системи – концептосфери творчості письменника, уже були запропоновані авторкою цієї роботи (див. [1; 2; 3; 4; 12; 13; 14; 23; 24]).

Огляд існуючих досліджень концепту у сфері літературознавства й лінгвістики доводить, що тема привертала увагу багатьох науковців. Однак попри наявність численних досліджень, концепт і концептосфера потребують глибокого осмислення у фокусі літературознавчого дискурсу, репрезентації їх взаємозв'язку, визначенню їх ролі при аналізі текстів художніх творів і з'ясуванні специфіки творчості письменників. Відтак, питання визначення й вивчення концепту й концептосфери як категорій літературознавчої царини з метою аналізу художнього тексту й дотепер потребує ґрунтовного дослідження й висвітлення. Тому розвідку вважаємо актуальною, оскільки це допоможе більш глибоко досліджувати художні твори та інтерпретувати специфіку ідіостилу письменників.

Постановка завдання. Наукова праця покликана висвітлити особливості понять «концепт» й «концептосфера» як одиниць дослідження художніх творів.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку літературознавства, зокрема дослідження художніх творів спостерігаємо посилення уваги до проблеми індивідуалізації сприйняття дійсності крізь призму свідомості (картину світу), що якнайповніше віддзеркалюється в концептуальному аналізі тексту, стрижневою одиницею якого є концепт. Концепти мають викликати емоції, асоціації, а не визначатись логічно. Їх необхідно «відчути» у творі мистецтва. Іноді вони можуть виступати метафорою. Відомо, що концепт не можна визначити як поняття, адже це надто широка думка. Концепт – більш глибоке (когнітивне) сучасне наукове поняття; він розкладений на декілька компонентів і є більш точним, ніж просто значення слова, адже повсякчас складається з «текстового» та «образотворчого» компонентів, тому слід пам'ятати, що він не зосереджується виключно на «зображенні» або «тексті». Він балансує між цими двома проявами і є своєрідним внутрішнім поєднанням (злиттям), що відтворюється у свідомості реципієнта.

На думку Т. Шестопалової, концепт «компенсує недоліки поняття “сенс”, поєднуючи у собі логіко-психологічні та мовознавчі категорії. Він містить у собі зіставлення й порівняння, необхідні для віднайдення й осмислення особливих рис об'єкта. Концепт характеризується антропоцентричністю та як “фантомне ментальне утворення” має багатомірний інтегруючий евристичний потенціал» [20, с. 36]. Дослідниця опрацьовує й аналізує низку напрацювань у цій царині та називає концепт «ментальним артефактом», «операційною одиницею думки», «безкінечним рухом думки», а також формулює головну сентенцію поняття «концепт» у літературознавстві: «За своєю одночасною належністю до структури індивідуальної свідомості та системи знання концепт існує у вигляді “наскрізної теми” в доробку мислителя й культурного діяча, а також як дискурсивна практика» [20, с. 47].

Поява концепту в літературознавстві зумовлена дослідженням творчої спадщини письменників, оскільки осмислення художнього тексту у «когнітивному аспекті як складного смислового знаку, що виражає знання письменника про дійсність, які втілені в його творі у вигляді індивідуально-авторської картини світу» [6, с. 616] стало поштовхом до декодування та дешифру-

вання індивідуально-авторського життєвого світу, замислу, ідеї тощо.

З метою більш ефективних результатів дослідження художніх текстів та їх внутрішніх закономірностей (зміст творів) з авторською свідомістю відбувається залучення когнітивного підходу для інтерпретації літературних творів. Базовою одиницею когнітивного підходу у літературознавстві є концепт, що репрезентує ментальні й психічні процеси у свідомості людини, механізм мислення якої передбачає пізнання світу й отримання знання, наслідком чого в її свідомості відбувається формування й збереження концептів, змістовним наповненням яких є результати, висновки, що їх доходить людина, у процесі структуризації й впорядкування інформації з навколишнього світу. Концепт є індивідуальним феноменом, що віддзеркалює розуміння людиною життєвих реалій, її поглядів на світ. Цей аспект дослідження вважається перспективним, адже такий підхід сприяє глибшому розкриттю ідіостилію письменника, дає можливість продемонструвати співвідношення національного колориту з індивідуально-авторським сприйняттям та ін. Задля усвідомлення змістовного наповнення тексту реципієнтом, необхідне залучення не лише базових загальних знань, але й таких знань, які б стали у нагоді для осмислення авторського послугу, з'ясування основного сенсу й підтексту твору, об'єктивації художнього світу автора тощо. Когнітивний підхід зосереджує свою увагу на свідомості автора, тим самим наголошуючи на співвідношенні «текст – автор». Відтак, концепт справедливо вважають основою дослідження ідіостилію письменника. Художнє переосмислення та відтворення реальності репрезентує індивідуально-авторське уявлення про дійсність, дозволяє заглибитись у концептуально-художній світ митця, пізнати авторську систему цінностей.

Концептуалізація дійсності – один із найважливіших процесів «побудови» концептів тієї чи тієї культури або традиції, а також один із провідних «процесів пізнавальної діяльності людини, що забезпечує осмислення різнобічної інформації та сприяє формуванню концептуальних структур у її свідомості» [22, с. 91]. Під концептуалізацією розуміють осмислення інформації, що надходить з навколишнього світу, мисленнєве конструювання певних уявлень про світ у вигляді концептів (тобто фіксованих у свідомості людини одиниць знання). Основна частина цих концептів закріплюється у мові значеннями конкретних слів, що забезпечує зберігання отриманих знань та їх передачу від покоління до покоління та ін.

У концепті «сублімуються поняття, уявлення емоції, почуття, вольові акти автора, його світоглядні настанови, зумовлені авторським світосприйняттям і жанровою специфікою художнього тексту» [Цит. за: 8, с. 37]. Саме художні твори допомагають розв'язати питання реконструкції структурних одиниць свідомості – концептів, адже, «потрапляючи у художній текст, концепт опиняється у художній картині світу, а саме у просторі ідіостилу письменника, наповнюється його асоціаціями, емоціями, думками, умовиводами, набуває естетичної специфіки й містить образні засоби вираження» [18, с. 143].

Неоднозначність підходів щодо тлумачення індивідуально-авторської концепції твору дає можливість зрозуміти уявлення та припущення письменника про дійсність, які втілені в його творі у вигляді індивідуально-авторської картини світу (реальності), через осмислення художнього тексту, який є «синтетичною системою значень, яку формують творчий задум автора, відображення його уявлень і знань про світ та людину» [16, с. 17].

З метою диференціації літературознавчих концептів від концептів інших наук, зокрема лінгвістики деякі дослідники номінують його художнім (Т. Врублевська, Л. Губа, О. Дойчик, В. Ніконова, Н. Рашкі, О. Сердюк, В. Супрун, І. Фісак, В. Хома та ін.) або літературним (В. Зусман, Г. Левченко та ін.) концептом. Ці тлумачення здебільшого збігаються у своїй основі. Художній концепт на відміну від концепту наукового характеризується тим, що тяжіє одночасно як до уяви письменника під час створення твору, так і реципієнта під час його інтерпретації. Також слід пам'ятати, що письменник постійно веде внутрішній діалог зі своїм потенційним реципієнтом. Концепти «актуалізують ті рівні значень та смислів, які є цікавими, аксіологічно вагомими для читачів» [15, с. 141]. Автор впливає на свій твір, бо події зображуються крізь призму його світобачення, яке залежить від особистості митця.

За В. Супруном художній концепт – це «літературознавча категорія, яка через твори красного письменства генералізує і трансформує етноментальний досвід соціуму в інтелектуальну, духовну, психоемоційну та інші матриці особистості, ідейно моделюючи крізь призму індивідуально-авторської картини світу аксіологічні пріоритети потенційного реципієнта, формує його образно-сміслову й когнітивну парадигму» [17, с. 54]. Художні концепти мають необмежену кількість варіацій через те, що функціонують у межах художньої асоціативності. У зв'язку

з тим, що ця художня асоціативність варіюється у залежності від індивідуальних особливостей людини, то відповідно один і той самий художній концепт може бути по-різному розтлумачений реципієнтами. Саме тому слід наголосити, що у літературознавстві концепт «реалізується як образний елемент структури художнього твору та як ментальна складова авторської картини світу. Художня картина світу, яка є індивідуальною для кожного автора, формується через реалізацію системи концептів, функціонування яких можливе у творі завдяки словесно-образному вираженню» [16, с. 15]. Завдання реципієнта – декодувати, дешифрувати потаємні смисли (підтекст), закладені автором у його творах, адже це необхідно задля осмислення специфіки світоглядних орієнтирів письменника та своєрідності художньої картини світу.

Емоційне та смислове забарвлення концепту, яке передає автор, виступає своєрідною демонстрацією особливостей сприйняття явищ, подій, фактів тощо. Структура свідомості людини означена через концепти. Наповнення концепту виникає внаслідок індивідуального переосмислення явищ, подій, фактів автором. Це проявляється на рівні асоціацій, образів, ідей, мотивів, викликаних у свідомості, яка є першоосновою картини світу людини, та збагачує концепт потужним індивідуальним наповненням та характеристиками. Складовими частинами концепту пропонуємо вважати конотації (сміслові маркери). Такий підхід дозволяє найбільш повно репрезентувати зміст й сенс концепту, закладений автором. Основною характеристикою вивчення постає феномен людської суб'єктивності. На цьому також наголошує Т. Шестопалова, адже вивчення концептів на рівні свідомості знаходиться у взаємозв'язку з ідеями онтології, тому «це означає, що визначальним параметром дослідження стає людська суб'єктивність – “феномен” – у всьому розмаїтті її виявів» [20, с. 40].

Концептуалізація дійсності (накопичення, зберігання й передача інформації про реальність) реалізується мовними засобами. Взаємозв'язок мови й реальності, а також основного суб'єкта – людини з її індивідуально-образним сприйняттям фактів, сприяє декодуванню ролі мислення у процесах пізнання дійсності. Відтак, мова постає основою для розв'язання залежності між внутрішнім станом особистості та із конкретною національною культурою (менталітетом).

У творчому доробку письменника важливо виокремлювати не тільки домінуючі концепти його творчості, тобто ті, що мають найвищий сту-

пінь виявлення та є наскрізними, а й другорядні, що виявляються, наприклад, у межах одного або декількох творів. Така диференціація концептів свідчить про авторську еволюцію стилю й тематику творів, чому передують «глибокі зсуви у соціальному, духовному та творчому мисленні письменника» [11, с. 8].

З вищезазначених фактів зрозуміло, що концепт – це унікальний і невід’ємний феномен когнітивної діяльності людини, що утворює певний культурний простір, виступає проміжною ланкою між людиною та її розумінням світу. Одиницею картини світу є концепт, джерелом формування якого виступає особиста гносеологічна діяльність, що ґрунтується на принципах логічності й об’єктивності, а також до цього «додається емоційний елемент – враження, асоціації, судження» [21, с. 40]. Саме пізнавальна діяльність людини є маркером поліаспектної інтерпретації концепту, що підтверджує індивідуальність сприйняття дійсності.

Відтак, огляд існуючих підходів й особливостей тлумачення художнього (літературного) концепту дозволяє кваліфікувати його як ціннісно-смыслову структурну одиницю свідомості письменника (митця), що представлена у тексті художнього твору, є продуктом, що репрезентує психоментальну й лінгвокогнітивну картину світу автора й розкриває його суб’єктивне осмислення навколишньої дійсності, а також відображає духовну культуру людини, висвітлює домінантні орієнтири життя та творчості.

Виокремлення у художніх творах концептів веде за собою необхідність існування системи, в якій вони функціонують. Концепти є одиницями концептосфери – системи, в якій вони постають упорядкованими елементами відповідно до ментальних ознак народу й уможливають пізнання та осмислення дійсності. На думку Т. Вільчинської, ключовою засадою «концептуального аналізу є визнання взаємодії концептів, їхньої здатності творити певну цілісність» [5, с. 12]. Характерною ознакою концептів є динамічність: здатність доповнювати, видозмінювати значення залежно від контексту, епохи та ін. Відтак, концептосфера також тоді набуває змінного характеру, але, незважаючи на це, залишається цілісною та систематичною, де кожен елемент виконує певну функцію. Основним методом дослідження концептів у творах літератури є концептуальний аналіз, що полягає у моделюванні (номінація конотацій концепту) та їх репрезентації. За допомогою цього методу здійснюється цілісна репрезентація концептів й концептосфери творчості письменника.

І. Нічаєнко та Ю. Кошій доводять, що кожен письменник «вибудовує» свою концептосферу, адже, «створюючи художній образ, автор свідомо чи підсвідомо відтворює свою концептосферу та концептосферу героїв. Вона є продуктом культурно історичного досвіду всієї національної спільноти, до якої належать автор і його індивідуальне світобачення» [10, с. 222].

І. Постолова номінує концептосферу системою авторських концептів, які «створюються на базі авторської картини світу. Ця картина, у свою чергу, зумовлює систему концептів окремого періоду, циклу творів або окремого твору» [11, с. 8]. На думку дослідниці, введення поняття «концептосфера» «допомагає, по-перше, розглядати кожен текст або цикл текстів як змістовну художню цілісність, по-друге, членувати її, відокремлюючи ключові та варіативні концепти, по-третє, простежити еволюцію письменницької творчості як еволюцію, тобто динаміку, її провідних концептів» [11, с. 8].

Проте не лише концепт складає єдність з концептосферою, її також доповнює та співіснує з нею поняття менталітету. «Концептосфера – це сфера знань народу, її складники формуються на основі пізнавальної діяльності. Менталітет – специфічний спосіб сприйняття й розуміння дійсності, зумовлений сукупністю стереотипів свідомості. Менталітет і концептосфера взаємодіють між собою. Концептосфера зберігається у свідомості націй, а менталітет виявляється через характер, вчинки, комунікацію людей» [9, с. 198]. Дослідження концептів сприяє виявленню етнічних особливостей стилю мислення народу як образу культури, що є одним з аспектів духовної культури. Менталітет народу відбивається саме через ключові культурні концепти, завдяки яким можна скласти уявлення носіїв даної лінгвокультури про навколишній світ. Національна приналежність (ментальність) якнайповніше віддзеркалюється саме через культуру, духовний світ особистості, інтелектуальні здібності, орієнтує на певну поведінку. Національні відмінності проявляються у «психології мислення, яка відображається передусім у мові, а також у розумовій творчості, що впливає з ментальності етносу» [19, с. 84]. У художній літературі також знаходить своє відображення національна ментальність, що допомагає пізнати характер нації через її культуру, фольклор тощо. Менталітет є специфічною духовною субстанцією людини, «однією з екстраполяцій колективного несвідомого, що визначає особливості психічного складу окремої національної спільноти. Це, у свою чергу, визначає основні

концепти мислення, моделі творчої свідомості» [7, с. 206]. Отже, під концептосферою як літературознавчою категорією слід розуміти сукупність концептів в індивідуальній свідомості, які залежать, доповнюють й розширюють один одного, пов'язані між собою, складають певну систему, а також репрезентовані у художньому дискурсі; це своєрідна ментальна структура, з якої складається полотно свідомості, світорозуміння та світосприйняття людини. Концептосфера є унікальною для кожного художнього твору й особистості письменника. Концептосфера твору – це сукупність концептів, які функціонують у межах одного твору. Під концептосферою творчості письменника розуміють сукупність концептів, що якнайточніше репрезентують творчий потенціал автора, тобто аналіз концептів дозволяє реципієнтам пізнати стиль, манеру, світогляд письменника (митця).

Висновки. Отже, у науковій розвідці висвітлено особливості понять «концепт» і «концептосфера» як базових одиниць дослідження художніх творів. Розглянувши різні варіанти тлумачення концепту, ми сформулювали власне розуміння поняття, специфіка якого визначається його застосуванням під час дослідження текстів художніх творів та аналізу концептосфери творчості пись-

менника з позицій національної культурної традиції та загальнолюдських духовно-моральних цінностей, етнокультури та індивідуально-авторського підходу. Концепт – ціннісно-смилова структурна одиниця свідомості письменника (митця), що представлена у тексті художнього твору, є продуктом, що репрезентує психоментальну й лінгвокогнітивну картину світу автора й розкриває його суб'єктивне осмислення навколишньої дійсності, а також відображає духовну культуру людини, висвітлює домінуючі орієнтири життя та творчості. Концепти існують у межах системи (сфери) – концептосфери, яка є унікальною для кожного художнього твору й особистості письменника. Концептосфера твору – це сукупність концептів, які функціонують у межах одного твору. Під концептосферою творчості письменника розуміють сукупність концептів, що якнайточніше репрезентують творчий потенціал автора, тобто аналіз концептів дозволяє реципієнтам пізнати стиль, манеру, світогляд письменника (митця).

Перспективним вважаємо дослідження як окремого твору митця (концептосфера твору), так і творчого доробку письменника загалом (концептосфера творчості) з позиції концептуального аналізу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білобровська К. О. Концепт «козак» як маркер національної ідентичності у творчості Б. Антоненка-Давидовича. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2022. Вип. 2 (97). С. 7–19.
2. Білобровська К. О. Концепт «сонце» vs архетип Тінь у повісті Б. Антоненка-Давидовича «Смерть». *Філологія початку XXI сторіччя: традиції та новаторство : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Київ, 30 вересня – 1 жовтня 2022 р. Львів-Торунь : Liha-Pres. 2022. С. 7–12.
3. Білобровська К. О. Метафорична репрезентація концепту «лабіринт» у творчості Б. Антоненка-Давидовича. *Філологічні трактати*. Суми : СумДУ, ХНУ імені В. Каразіна, 2022. Т. 14. № 2. С. 16–30.
4. Білобровська К. О. Концепт «пісня» як джерело української духовності крізь призму творів Б. Антоненка-Давидовича. *Тенденції і перспективи вивчення літератури у середній і вищій школах : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*, м. Тернопіль, 15 грудня 2022 р., ТНПУ імені В. Гнатюка, 2022. С. 28–34.
5. Вільчинська Т. П. Розвиток концептосфери сакрального в українській поетичній мові XVII–XX ст. : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01. Київ, 2009. 38 с.
6. Губа Л. В. Художній концепт як репрезентант поетичної мовної свідомості. *Молодий вчений*. 2018. № 3(2). С. 616–619.
7. Дмитренко В. І. Творчість митців об'єднання «Ланка»-МАРС у літературному процесі першої третини ХХ століття: аспекти перцепції та рецепції : дис. ... д-ра філол. наук : 10.01.01. Луганськ, 2009. 403 с.
8. Дойчик О. Я. Художній концепт Art в ідіостилі Джуліана Барнса. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2014. № 78(1124). С. 35–41.
9. Мацьків П. Концептосфера БОГ як відображення концептуальних просторів. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. 2012. С. 197–203.
10. Нічаєнко І., Кошій Ю. Концепт ЖІНКА в творчості Федеріко Гарсія Лорки та його відтворення в українських перекладах В. Вовк. *Науковий вісник Східноєвропейського університету імені Лесі Українки. Серія : філологічні науки*. Луцьк : Східноєвропейський університет імені Лесі Українки, 2016. № 6. С. 221–225.
11. Постолова І. В. Романи Генріха Бьолля про війну: структура і концептосфера : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.04. Сімферополь, 2008. 20 с.

12. Протопопова К. О. (Білобровська К. О.). Концепт «істина» у новелі Б. Антоненка-Давидовича «Що таке істина?». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Одеса : ВД «Гельветика», 2019. Вип. 43. Т. 1. С. 80–83.
13. Протопопова К. О. (Білобровська К. О.). Концепт «щастя» в художньому вимірі Б. Антоненка-Давидовича. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2021. Вип. 1 (94). С. 36–48.
14. Протопопова К. О. (Білобровська К. О.). Домінантний концепт повісті Б. Антоненка-Давидовича «Смерть». *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність*. Кривий Ріг : Криворізький державний педагогічний університет, 2021. Вип. 15. С. 55–75.
15. Сердюк О. В. Особливості вживання художніх концептів КІШКА та СОБАКА (на матеріалі творів художньої літератури). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2015. № 73. С. 140–142.
16. Суворова Л. К. Концепт смерті в малій прозі раннього українського модернізму: архетипно-міфологічна і філософська інтерпретація : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Житомир, 2016. 202 с.
17. Супрун В. М. Аксиологічна концептосфера жіночої прози української діаспори середини ХХ століття : монографія. Вінниця : ТОВ «Твори», 2020. 416 с.
18. Хома В. П. До проблеми концепту у тексті художнього твору. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка*. 2019. Вип. 24. Т. 2. С. 143–147.
19. Шевель А. О. Ментальність українців крізь призму природи. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія: Політологія*. 2012. Т. 204. Вип. 192. С. 83–86.
20. Шестопалова Т. П. На шляхах синтезу думки (теоретичні засновки спадщини Юрія Лавріненка) : монографія. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. 320 с.
21. Широкова І. І. Специфіка та мультимодальні засоби актуалізації індивідуально-авторської картини світу В. Блейка : дис. ... д-ра філософії за спец. 035 «Філологія». Запоріжжя, 2021. 295 с.
22. Ясіновська О. Фітоморфна метафора у структурі концепту ЗАЗДРІСТЬ у релігійному дискурсі отців Церкви. *Scientific Journal "ScienceRise" Філологічні науки*. 2014. № 1 (5). С. 91–97.
23. Bilobrovska K. The concept of "Ukraine" as the key in the conceptosphere of B. Antonenko-Davydovych's creation. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management): Scientific and practical magazine*. Lodz : Fundacja "Oświata i Nauka Bez Granic PRO FUTURO", 2022. № 6 (50). P. 59–69.
24. Kryzhanovska O., Protopopova K. (Bilobrovska K.), Li Yalin. The Habitus of Kyiv in the epic works by the writers of the literary group "Lanka"-MARS. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research: Proceedings of the International Conference on New Trends in Languages, Literature and Social Communications (ICNTLLSC 2021)*. Netherlands : Atlantis Press, 2021. Vol. 557. P. 89–96.